

(г Желѣзний огнивецъ (пиритъ).)

Въ природата се намира често единъ златожелтъ камъкъ, т. е. пиритъ, който неопитнитѣ мислятъ за злато. Въ село Кьопелий, въ Овчехълмската околия, ми донесе единъ селенинъ нѣколко оки отъ мнимото това злато. Казва, че знае единъ дамаръ въ своята нива, която била пълна съ този лъскавъ камъкъ. — „Въ турско време го крияхъ и чакахъ добро врѣме да се науча за неговата цѣна.“ — Донесъ ми единъ чукъ и нажежени вжглища, му казахъ азъ. Освѣнъ туй, повикай и нѣколко съсѣди да ги науча, какъвъ е този камъкъ. — Извадихъ отъ джобътъ си една турска лира и я ударихъ съ чукица. Счупили се лирата? Не, защото златото има това свойство, че е провлачно. Гледайте сега това мнимо злато. Взахъ едно парче и го ударихъ и то стана на тъментъ прахъ. Е злато ли е? Не, защото е крѣхко. Гледайте още. Ако хвърля лирата въ сгоренитѣ вжглища, нѣма да се измѣни, а този камъкъ ще захване да гори съ синъ пламъкъ. Ще усѣтите кибритна миризма защото той съдържа сѣра и въ пепельта ще намѣрите желѣзо. Отъ какво се състои този камъкъ? — Питамъ азъ. — Отъ желѣзо и сѣра; на 100 тѣхъ части съдържа 47 части желѣзо.

Пиритъ (желѣзний огнивецъ) се намира при с. Омарчево (Ново-Загорска околия), Нова махла, Котелъ, Самоковъ, въ с. Дивчово и Боровецъ (Тетевенский Балканъ), въ мошинската вжглищна мина при София и близу Брѣзникъ, Челопечъ, Елшица, Котелъ, и пр.

За новото нѣстонахождение на пирита въ княжество България до с. Д. Ломъ споменува Г. Златарский (Период. Списание VI) слѣдующето: „селото Долний-Ломъ е направено върху палеозоически скали; къмъ Балкана на югъ, въ тѣхъ намираме пиритъ въ изобилие. Пирита не е чистъ, а размѣсенъ и съ малко халкопиритъ. Въ тия страни има копани дълбоки ями, въ тѣ сж днесъ почти засипани и затрупани; въ долината на Голѣма-рѣка, на истокъ Джебръцъ-планина, само 5 километра южно отъ Долний-Ломъ, се намира въ скалата една полуотворена яма, широка 80 с. м. Тази яма не е плитка, защото когато се хвърли камъкъ въ нея, той се чува да пада нѣколко секунди, като произвежда под-